

dr Monika Klimowicz
Katedra Studiów Europejskich
Wydział Nauk Społecznych
Uniwersytet Wrocławski

Autoreferat przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych

1. Imię i Nazwisko.

Monika Klimowicz

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/artystyczne - z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce, specjalność: polityka gospodarcza, nadany uchwałą Rady Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 9 września 2005 roku. Tytuł rozprawy doktorskiej: *Polityka strukturalna Unii Europejskiej w nowych państwach członkowskich.*

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/artystycznych.

Od 2005 – obecnie: Uniwersytetu Wrocławskiego, Wydział Nauk Społecznych, w latach 2005-2012 w Instytucie Politologii na stanowisku adiunkta, od 2012 r. do chwili obecnej w Katedrze Studiów Europejskich na stanowisku adiunkta.

4. Wskazane osiągnięcia* wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o

stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.).

a) tytuł osiągnięcia naukowego/artystycznego

Jednotematyczny cykl publikacji pt. *Instytucjonalny wymiar polityk unijnych w kontekście osiągania celów społeczno-gospodarczych Unii Europejskiej.*

b) (autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa)

Monografia:

Klimowicz M., *Fundusze strukturalne oraz Fundusz Spójności w państwach Europy środkowej i Wschodniej*, Wydawnictwo Fachowe CeDeWu, Warszawa 2010, ss. 158.

Artykuły w czasopismach naukowych i rozdziały w monografiach

1. Klimowicz M., *Znaczenie przedsiębiorczości społecznej dla realizacji społeczno-gospodarczych celów Unii Europejskiej*, [w:] *Spółdzielnie socjalne. Teoria i praktyka*, Zielińska K. (red.), KUL, Lublin 2015, s. 160-178.
2. Klimowicz M., *Ewolucja celów polityki regionalnej Unii Europejskiej w procesie integracji gospodarczej*, [w:] *Procesy integracyjne i dezintegracyjne w Europie. Podręcznik akademicki*, Pacześniak A., Klimowicz M. (red.), OTO, Wrocław 2014, s. 203-236.
3. Klimowicz M., *Niewypłacalność państw strefy euro*, [w:] *Procesy integracyjne i dezintegracyjne w Europie. Podręcznik akademicki*, Pacześniak A., Klimowicz M. (red.), OTO, Wrocław 2014, s. 259-280.
4. Klimowicz M., *Bankructwo państw europejskich*, [w:] *Organizacje międzynarodowe w działaniu*, Florczak A., Lisowska A. (red.), OTO, Wrocław 2014, s. 335-356.
5. Klimowicz M., *Unijne wsparcie rozwoju gospodarki społecznej jako instrument rozwiązywania problemów społecznych w Europie*, [w:] *Rola aktywnej polityki*

- społecznej w rozwiązywaniu problemów społecznych. T. 2, *Aktywna polityka rynku pracy i pracy socjalnej*, Głąbicka K. (red.), Wydawnictwo UTH, Radom 2014, s. 43-60.
6. Klimowicz M., *Modernizacja polityki społecznej Unii Europejskiej*, [w:] *Współczesna teoria i praktyka badań społecznych i humanistycznych*, Juchnowski J., Wiszniowski R. (red.), Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2013, s. 395-415.
 7. Klimowicz M., *Social Policy of the European Union*, [w:] Dyduch J., Klimowicz M., Michalewska-Pawlak M., *Selected Politics of the European Union. Evolution in the context of the Lisbon Treaty and the Europe 2020 Strategy*, Wydawnictwo ASPRA, Wrocław 2012, s. 117-154.
 8. Klimowicz M., *Monetary Policy in the Eurozone*, [w:] Dyduch J., Klimowicz M., Michalewska-Pawlak M., *Selected Politics of the European Union. Evolution in the context of the Lisbon Treaty and the Europe 2020 Strategy*, Wydawnictwo ASPRA, Wrocław 2012, s. 185-217.
 9. Klimowicz M., *Wspieranie rozwoju kapitału ludzkiego w państwach Europy Środkowej i Wschodniej środkami polityki regionalnej Unii Europejskiej*, „Przegląd Historyczno-politologiczny”, 2/2008, Wyższa Szkoła Zarządzania i Finansów we Wrocławiu, s. 83-107.
 10. Klimowicz M., *Spójność społeczna, gospodarcza i terytorialna. Równość szans czy równość wyników*, [w:] *Równość w Unii Europejskiej. Teoria i praktyka*, Bokajło W., Pacześniak A. (red.), Atla2, Wrocław 2008, s. 205-212.
 11. Klimowicz M., Turczyński P., *Wewnętrzny i zewnętrzny wymiar ekonomicznej integracji europejskiej*, [w:] *Podstawy Europeistyki. Podręcznik Akademicki*, Bokajło W., Pacześniak A. (red.), Atla2, Wrocław 2008, s. 577-641.

c) omówienie celu naukowego/artystycznego ww. prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Prezentowany w charakterze osiągnięcia naukowego jednotematyczny cykl publikacji pt. *Instytucjonalny wymiar polityk unijnych w kontekście osiągnięcia celów społeczno-gospodarczych Unii Europejskiej* jest efektem prowadzonych przez mnie teoretycznych i empirycznych prac badawczych nad wybranymi społeczno-gospodarczymi aspektami procesów integracji i dezintegracji europejskiej. Składa się on

z dwunastu opracowań, w tym jednej monografii, dwóch rozdziałów w monografii wieloautorskiej, ośmiu rozdziałów w pracach zbiorowych oraz jednego artykułu w czasopiśmie naukowym, opublikowanych w latach 2008-2015. Po uzyskaniu stopnia doktora nauk społecznych, moje zainteresowania badawcze ewoluowały, jednakże pozostały one w głównym nurcie związanym z procesem integracji europejskiej. Niniejszy autoreferat jest prezentacją mojego postępowania badawczego opartego na doborze badanego obiektu, skonstruowanej metodologii zapewniającej racjonalny układ oraz merytoryczną poprawność czynności i zabiegów wyjaśniania zjawisk oraz gromadzenia wiedzy dotyczącej instytucjonalnego wymiaru polityk unijnych w kontekście osiągnięcia celów społeczno-gospodarczych Unii Europejskiej.

Każda naukowa refleksja wymaga od jej autora zaprezentowania swojego stanowiska, pewnego „naukowego hologramu”, który wyrażony wprost lub poprzez język pojęć, pozwala na spojrzenie poprzez określony pryzmat badawczy na przedmiot prowadzonych badań. Konceptualizacja zaprezentowanej w jednotematycznym cyklu publikacji analizy jest oparta na następujących założeniach:

1. Unia Europejska jest konstrukcją, w ramach której oddziaływanie różnego typu instytucji kształtuje jej charakter i wpływa na jej postać i formę,
2. integracja gospodarcza jako proces stanowi środek do osiągnięcia celu, jakim jest powstanie całości, której części przyczyniają się do jej powodzenia, rozumianego jako spójne społecznie i gospodarczo ugrupowanie zapewniające stabilny i trwały rozwój społeczno-gospodarczy jej członków,
3. proces powstawania takiej całości zakłada otwartość systemu, który przekształca się ewolucyjnie w szczególnych warunkach, jakie zachodzą zarówno wewnątrz systemu, jak i poza nim,
4. interpretacja wpływu instytucji oraz zachodzących poprzez ich oddziaływanie zmian ma istotne znaczenie dla zrozumienia ewolucyjnego charakteru procesów integracji i dezintegracji w ramach Unii Europejskiej oraz daje możliwość potencjalnego przewidywania kształtowania się tego procesu w przyszłości.

Przeprowadzając badania politologiczne, zwracałam uwagę na zjawiska i procesy, które opisałam i wyjaśniłam za pomocą siatki pojęciowej oraz metodologii, mających zastosowanie nie tylko w politologii, ale również w innych naukach

społecznych. Na początku rozważań trzeba postawić diagnozę, gdyż to właśnie ona stanie się podstawą prowadzenia pracy badawczej. Jestem przekonana, że Unia Europejska była, jest i zawsze będzie projektem konstruowanym za pomocą różnych mechanizmów integracyjnych i dezintegracyjnych. Stanowi obszar prawnego, instytucjonalnego i organizacyjnego oddziaływania różnego typu podmiotów, posiadających kompetencje i pewien stopień legitymizacji. W kontekście powodzenia integracji europejskiej oddziaływanie instytucji powinno prowadzić do wspólnego celu, jednakże często podmioty stawiają sobie odmienne, a nawet sprzeczne cele, co stanowi obszar konfliktów prowadzący do dezintegracji.

Obiektem badawczego zainteresowania w prezentowanym cyklu publikacji jest instytucjonalny wymiar polityk unijnych traktowany, w rozumieniu Northowskim, jako reguły gry przyjęte w Unii Europejskiej kształtujące wzajemne oddziaływanie sfer społecznych, gospodarczych i politycznych oraz, w rozumieniu teorii T. Parsonsa i T. Lowie'ego, jako struktura funkcjonalna mająca wyjaśnić rolę polityki w osiągnięciu celów społeczno-gospodarczych Unii Europejskiej. Za główny cel prowadzonych prac badawczych, zaprezentowanych w charakterze osiągnięcia naukowego, przyjął próbę zrozumienia natury i znaczenia instytucjonalnego wymiaru polityk unijnych w kontekście osiągnięcia celów społeczno-gospodarczych Unii Europejskiej. Z tego względu struktura prezentowanego osiągnięcia naukowego opiera się na wyróżnieniu trzech zasadniczych pól analitycznych przyjmując, iż:

1. istotna jest odpowiedź na pytanie: *w jakim celu?*
2. istnieje wyróżnik przedmiotowy, który stanowi odpowiedź na pytanie: *co?*
3. występuje wyróżnik sposobu wyrażony pytaniem: *jak?*

Ze względu na charakter procesów integracji europejskiej, powyższe pola analityczne mają złożoną strukturę, często o wymiarze wielowymiarowym. Z tego względu proces badawczy obejmował osiągnięcie trzech celów szczegółowych:

1. Wyjaśnienie specyfiki celów społeczno-gospodarczych oraz ich znaczenia dla procesu integracji europejskiej oraz umiejscowienie polityk unijnych w kontekście ich osiągnięcia.
2. Scharakteryzowanie najistotniejszych obszarów interwencji objętych politykami unijnymi, mających znaczenia dla osiągnięcia celów społeczno-gospodarczych.

3. Zdiagnozowanie charakteru działań, metod i środków oddziaływania unijnych polityk oraz określenie ich znaczenia dla osiągnięcia celów społeczno-gospodarczych.

Wielowymiarowość zaprezentowanych pól analitycznych skłoniła mnie do zastosowania triangulacji metodologicznej możliwej przy posługiwaniu się podejściem preskryptywnym, jak i deskryptywnym. Świadome oparcie się w badaniach naukowych na zastosowaniu triangulacji metodologicznej z wykorzystaniem poprawnie dobranych metod i technik badawczych było podyktowane możliwością jak najlepszej identyfikacji badanego obiektu, jakim był instytucjonalny wymiar polityk unijnych w kontekście osiągnięcia celów społeczno-gospodarczych Unii Europejskiej.

Wykorzystanie podejścia deskryptywnego, pozwoliło mi na zwrócenie szczególnej uwagi na zmienny charakter warunków, w jakich zachodzi dane zjawisko. Polityki unijne jako przedmiot badań, stanowią konkretny obiekt funkcjonujący w danym czasie i przestrzeni, który może zostać faktycznie i obiektywnie przebadany. To założenie zostało przeze mnie wykorzystane do analizy instytucjonalnego wymiaru w polach analitycznych dotyczących specyfiki wybranych polityk unijnych oraz specyfiki ich instrumentów oraz obszarów implementacji. Punktem wyjścia do sformułowania teorii objaśniającej działania instytucji poszczególnych polityk unijnych, było dokonanie możliwie wszechstronnego ich zbadania, zwieńczonego precyzyjnym opisem. Warto podkreślić fakt, iż w podejściu deskryptywnym za wartościowy wkład dla rozwoju nauki traktuje się sam opis precyzyjnie zdefiniowanego przedmiotu badań bez teorii objaśniających jego funkcjonowanie. Dlatego też przestrzegając zasady głębokości badania, dokonałam całościowej, wszechstronnej i głębokiej deskrypcji instytucjonalno-funkcjonalnego wymiaru polityk unijnych oraz metod ich oddziaływania w kontekście osiągnięcia celów społeczno-gospodarczych, dającą możliwość do sformułowania lub rozwinięcia poprawnej teorii na jego temat.

Zastosowanie podejście preskryptywnego pozwoliło mi na badanie polityk unijnych pod względem zasadności stosowanych narzędzi, które w ramach teorii gospodarczej pozwalają na osiągnięcie określonych celów (formułowanych normatywnie). Polityki unijne w takim rozumieniu to problem decyzyjny, powstający na skutek rozbieżności między „tym, co powinno być”, czyli sformułowanym celem, a „tym, co jest”, czyli stanem obecnym. Polityki unijne to zatem problem właściwego wyboru

instrumentów w obliczu osiągnięcia określonych celów, rozwiązywanym w drodze procesu politycznego.

Nakreślone powyżej ramy metodologiczne stanowiły podstawę przeprowadzenia konkretnych badań, w ramach których za punkt wyjścia przyjąłam zasadność dokonania analizy nadrzędnego celu realizacji polityk unijnych. Mam świadomość, iż intencjonalny charakter polityk unijnych oraz ostateczne rezultaty działań politycznych mogą stanowić pole do dyskusji, gdyż cele wszystkich uczestników procesu integracji europejskiej znacząco się od siebie różnią, a wiedza żadnego z nich nie obejmuje wszystkich elementów przyczynowych i celowościowych mających wpływ na te procesy. Uznaję jednak, iż przyczyną prowadzenia działań w ramach polityk unijnych jest zamiar osiągnięcia określonych celów społeczno-gospodarczych, uznając jednocześnie, zgodnie z zapisami traktatowymi, iż głównym celem integracji w ramach Unii Europejskiej jest spójność społeczna, gospodarcza oraz terytorialna. Ta ostatnia została w prawdzie ukonstytuowana dopiero zmianami wprowadzonymi Traktatem o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, a zatem już po rozpoczęciu przeze mnie prac badawczych, jednakże jej znaczenie wzrastało wraz z kolejnymi reformami instrumentów finansowych polityki spójności, co w bezpośredni sposób wiązało się z koniecznością uwzględnienia jej w prowadzonych badaniach.

W celu przeanalizowania i wyjaśnienia specyfiki celów społeczno-gospodarczych oraz ich znaczenia dla procesu integracji europejskiej posłużyłam się perspektywą historyczną wzbogaconą perspektywą przedmiotową. Ewolucyjny charakter celów społeczno-gospodarczych, w kontekście osiągnięcia zagwarantowanej traktatowo konwergencji społeczno-gospodarczej, nie może być analizowany w oderwaniu od dynamiki procesów integracji w ramach Unii Europejskiej. Główną tezę postawioną w tej części prezentowanych badań jest założenie, iż o osiągnięciu celów społeczno-gospodarczych decydują uwarunkowania wewnętrzne (związane z czynnikami ustrojowo-systemowymi, geograficzno-przyrodniczymi oraz rozwojowymi) oraz uwarunkowania zewnętrzne (związane z otoczeniem międzynarodowym, współpracą międzynarodową oraz stanem i strukturą wymiany handlowej).

Zagadnienia spójnego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego znajdują swoje odzwierciedlenie w procesach integracji w ramach Unii Europejskiej, jako płaszczyzna działań sił politycznych, mających na celu współpracę w oparciu

o osiągnięcie określonych celów. Spójny i zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy stanowi jeden z konstytutywnych celów UE. Oznacza on stopień, w którym zróżnicowania w zakresie dobrobytu ekonomicznego i społecznego między regionami lub grupami w ramach UE są politycznie i społecznie akceptowane.

Z tego względu za najistotniejszą uznałam próbę analizy normatywnej obejmującej konsekwencje przyjęcia określonego stanowiska ideologicznego w kontekście postrzegania spójności społeczno-gospodarczej w Unii Europejskiej. W publikacji *Spójność społeczna, gospodarcza i terytorialna. Równość szans czy równość wyników*, [w:] *Równość w Unii Europejskiej. Teoria i praktyka*, Bokajło W., Pacześniak A. (red.), Atla2, Wrocław 2008, s. 205-212, podjęty został aspekt ideologiczny rozumienia spójności względem pojęcia równości. Uwypuklone zostały dwa wymiary równości; równość szans oraz równość wyników. Wynikiem przeprowadzonej w publikacji analizy jest twierdzenie, iż w ramach polityk wspierających spójność gospodarczą w Unii Europejskiej bardziej widoczne są próby realizacji obydwu idei równości, w ramach której zarządzanie wewnętrznymi i zewnętrznymi uwarunkowaniami, ma przyczynić się do osiągnięcia takiego samego, bądź podobnego stopienia rozwoju gospodarczego. Równość szans jest najbardziej wyeksponowana we wspieraniu spójności społecznej, w ramach której wdrażane instrumenty mają zagwarantować równość praw w uczestnictwie w europejskim rynku pracy. Konwergencja terytorialna również obrazuje chęć osiągnięcia równości w kontekście szans, jakie daje rozwój infrastruktury pozwalającej na wykorzystanie możliwości uczestnictwa w jednolitym rynku europejskim.

Zaprezentowane w powyżej wskazanej publikacji wyniki analiz skłoniły mnie do sformułowania hipotezy badawczej, zakładającej iż kształtowanie się procesu integracji gospodarczej w ramach Unii Europejskiej oraz działania podejmowane w celu utworzenia spójnego ugrupowania, będą miały wpływ na charakter badań nad osiągnięciem celów społeczno-gospodarczych. Hipotezę tę zweryfikowałam prowadząc badania nad uwarunkowaniami integracji europejskiej. Ich wyniki zaprezentowałam w publikacji *Wewnętrzny i zewnętrzny wymiar ekonomicznej integracji europejskiej*, [w:] *Podstawy Europeistyki. Podręcznik Akademicki*, Bokajło W., Pacześniak A. (red.), Atla2, Wrocław 2008, s. 577-641. Publikacja stanowi efekt zespołowej pracy badawczej nad opracowaniem zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań procesów integracji

zachodzących w Europie. Teoretyczne rozważania, podjęte na gruncie nauk o międzynarodowej integracji gospodarczej, stanowią w publikacji ramy analitycznej perspektywy historycznej przyjętej w celu przedstawienia charakteru zachodzących w Europie procesów integracyjnych. W publikacji, przyjmując analityczną perspektywę przedmiotową, zaprezentowane zostały polityki unijnych jako zespół działań przyczyniających się do osiągnięcia założonych w ramach procesu integracji europejskiej celów. Na uwagę zasługuje szczegółowa analiza procesu rozwoju polityk wspólnotowych w kontekście pogłębiania się procesów integracji europejskiej, stanowiąca niezwykle unikatowe sprzężenie zwrotne. Pogłębianie się procesów europejskiej integracji gospodarczej było ściśle powiązane z procesem uwspólnotwienia polityk prowadzonych do tej pory przez państwa członkowskie, uwspólnotwienie polityk staje się zaś istotną determinantą rozszerzania procesów integracji na kolejne dziedziny społeczno-gospodarcze, dynamizując procesy zachodzące w Unii Europejskiej.

Istotnym aspektem zależności między ekonomią a polityką jest wpływ polityki na procesy rozwoju społeczno-gospodarczego. Uznaję, iż związek politycznych, ekonomicznych i społecznych aspektów rozwoju jest związkiem trzech stron tego samego, całościowo ujmowanego procesu. Dlatego też traktuję polityki unijne jako czynną i ważną stronę procesu rozwojowego, którego zadaniem jest osiągnięcie określonych celów społeczno-gospodarczych. Charakter i dynamika widoczna w procesach integracji europejskiej sprawiają, że osiągnięcie celów społeczno-gospodarczych wymaga przeniesienia na poziom ponadnarodowy, interpretowany traktatowo jako poziom unijny, działań prowadzonych wcześniej na poziomie poszczególnych gospodarek krajowych. Dzięki zastosowaniu metody integracji pozytywnej realizowanych jest szereg polityk unijnych, rozumianych w oparciu o koncepcję *multilevel governance*, jako działania podejmowane na poziomach konwencjonalnych i rozmytych zarządzania gospodarczego w Unii Europejskiej. Na potrzeby omawianych badań przyjęłam, iż celem działań podejmowanych w ramach polityk unijnych i realizowanych w ramach kompetencji wyłącznych, jak i dzielonych jest przyczynianie się do usprawnienia funkcjonowania ugrupowania w wymiarze gospodarczym i społecznym. Zasadnicze znaczenie dla rozwoju ugrupowania miała polityka spójności posiadająca znamiona polityki horyzontalnej, której cel osiągnięty jest w ramach szeregu wdrażania instrumentów różnych polityk unijnych. Konsekwencją

przyjętego przeze mnie założenia metodologicznego było uznanie, iż zasadnicze znaczenie w realizacji celów społeczno-gospodarczych Unii Europejskiej ma charakter czynników rozwoju, co w konsekwencji oznacza, iż dla osiągnięcia tychże celów za najistotniejszą należy uznać politykę spójności i politykę społeczną, w kontekście zaś funkcjonowania unii walutowej, ze względu na brak uwspólnotowienia polityki gospodarczej, istotne znaczenie polityka monetarna i walutowa.

Polityki unijne, jako obiekt badań, umożliwiają przyjęcie wielu różnych perspektyw w zależności od zajmującego badacza kontekstu. W celu scharakteryzowania najistotniejszych obszarów interwencji objętych politykami unijnymi mających znaczenia dla osiągnięcia celów społeczno-gospodarczych przyjąłam tezę, iż polityki unijne wyznaczają ramy oddziaływania władz ponadnarodowych, państwowych i regionalnych na gospodarkę unijną rozumianą jako strukturę wielopoziomową. W ramach dokonywanej analizy faktograficznej oraz analizy dokumentów zwróciłam szczególną uwagę na ewolucyjny charakter celów polityki regionalnej. W tym celu posłużyłam się podejściem preskryptywnym, w ramach którego wykorzystałam podejście historyczne dokonując na tej podstawie analizy zależności między ewolucją celów polityki regionalnej UE oraz przebiegiem procesu integracji europejskiej. Publikacja pt. *Ewolucja celów polityki regionalnej Unii Europejskiej w procesie integracji gospodarczej*, [w:] *Procesy integracyjne i dezintegracyjne w Europie. Podręcznik akademicki*, Pacześniak A., Klimowicz M. (red.), OTO, Wrocław 2014, s. 203-236¹. Zaprezentowana w rozdziale analiza teoretyczna i empiryczna stanowi swoiste ukoronowanie wieloletnich rozważań i badań uwzględniających różne perspektywy badawcze. Badaniom poddane zostały ramy prawne, instytucjonalne oraz formalno-organizacyjne polityki regionalnej na przestrzeni 50 lat.

W ramach prezentowanego podejścia badawczego obszarem badawczym kolejnym obszarem analitycznym był instytucjonalny wymiar polityki społecznej UE. Na potrzeby tego obszaru badawczego postawiłam tezę, iż istotną determinantą kształtowania się instytucjonalnego wymiaru polityki społecznej, tak jak w przypadku polityki regionalnej, będzie ewolucja procesów integracji europejskiej. W trakcie prowadzenia powyższych prac badawczych postanowiłam zweryfikować hipotezę zakładającą, iż istotny wpływ na proces harmonizacji i uwspólnotowienia polityki

¹ Publikacja stanowi efekt realizacji zadań publicznych w zakresie edukacji publicznej, w tym szkolnictwa wyższego w 2014 r. współfinansowanych z budżetu Województwa Dolnośląskiego.

społecznej mają determinanty wewnętrzne obejmujące przede wszystkim zmiany w sytuacji społecznej, jak również gospodarczej w państwach członkowskich Unii Europejskiej. W moich badaniach skupiłam się na scharakteryzowaniu zmian, jakie zaszły w strukturze organizacyjnej oraz formalno-prawnej polityki społecznej w efekcie wejścia w życie Traktatu Lizbońskiego oraz wdrażania Strategii Europa 2020. W badaniach wykorzystałam analizę dokumentów prawnych i instrumentów organizacyjnych, a jej wyniki zaprezentowałam w publikacji *Social Policy of the European Union*, [w:] Dyduch J., Klimowicz M., Michalewska-Pawlak M., *Selected Politics of the European Union. Evolution in the context of the Lisbon Treaty and the Europe 2020 Strategy*, Wydawnictwo ASPRA, Wrocław 2012, s. 117-154².

W kolejnych badaniach w ramach obszaru badawczego poświęconego ewolucji polityki społecznej UE, przeprowadziłam analizę faktograficzną oraz analizę dokumentów prawnych i instrumentów organizacyjnych oraz dokonałam interpretacji ewolucyjnego charakteru polityki społecznej Unii Europejskiej w kontekście zmieniających się uwarunkowań rynku pracy, potrzeb i problemów społecznych pojawiających się w integrującej się Europie. W publikacji *Modernizacja polityki społecznej Unii Europejskiej*, [w:] *Współczesna teoria i praktyka badań społecznych i humanistycznych*, Juchnowski J., Wiszniowski R. (red.), Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2013, s. 395-415, zajęłam się procesem budowania instytucji polityki społecznej w UE, w sensie weberowskim odpowiadającej zmieniającym się warunkom społecznym i gospodarczym. Celem publikacji jest przedstawienie procesu oraz głównych obszarów modernizacji polityki społecznej, w tym systemu zarządzania, procesu decyzyjnego oraz narzędzi, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań wynikających z próby osiągania celów społeczno-gospodarczych.

W swym wewnętrznym wymiarze Unia Europejska obejmuje działania w ramach różnych form integracyjnych rynku wewnętrznego, unii gospodarczej oraz w najpełniejszej formie unii walutowej, stając się unikalną formą współpracy ekonomicznej, jak również politycznej. Dlatego też obiektem moich zainteresowań stały się zmiany zachodzące w ramach prowadzonych w oparciu o kompetencje wyłączne

² Pozycja naukowa Dyduch J., Klimowicz M., Michalewska-Pawlak M., *Selected Politics of the European Union. Evolution in the context of the Lisbon Treaty and the Europe 2020 Strategy*, Wydawnictwo ASPRA, Wrocław 2012 stanowi efekt zespołowych prac badawczych zrealizowanych w ramach grantu badawczego pt. *Ewolucja wspólnych polityk Unii Europejskiej*, realizowanego w latach 2011-2012, w ramach dotacji celowej na prowadzenie badań naukowych lub prac rozwojowych oraz zadań z nimi związanych, służących rozwojowi młodych naukowców oraz doktorantów (1297/M/IPol/2011).

polityk unii walutowej. W celu zweryfikowania hipotezy, iż wraz z ewolucją procesu integracji gospodarczej wprowadzanie kolejnych zmian instytucjonalnych będzie bardziej zdynamizowane, dokonałam analizy systemowej najistotniejszych obszarów interwencji unijnych polityk w strefie euro. Wyodrębniłam unijną politykę pieniężną, której celem jest dostosowanie podaży wspólnej waluty do aktualnych wymagań gospodarki europejskiej. Wyniki badań nad instytucjonalnym wymiarem tejże polityki zostały zaprezentowane w rozdziale *Monetary Policy in the Eurozone*, zaprezentowanej w opracowaniu Dyduch J., Klimowicz M., Michalewska-Pawlak M., *Selected Politics of the European Union. Evolution in the context of the Lisbon Treaty and the Europe 2020 Strategy*, Wydawnictwo ASPRA, Wrocław 2012, s. 185-217.

Prowadzenie efektywnej polityki wymaga rozumienia zjawisk i procesów, jakie zachodzą w otaczającym nas świecie i wpływają na zachowania ekonomiczne ludzi, zwłaszcza na decyzje inwestycyjne. Nie ma oczywiście jednoznacznych rozwiązań w zakresie polityki gospodarczej oraz tego, jakie narzędzia wspierające rozwój społeczno-gospodarczy należy stosować. W ramach prowadzonych polityk unijnych implementowane są różne instrumenty mające na celu przyczynianie się do osiągnięcia określonych celów szczegółowych przyczyniających się do rozwoju społeczno-gospodarczego. Dlatego też jednym z celów podjętych przeze mnie analiz w ramach instytucjonalnego wymiaru polityk unijnych było zdiagnozowanie charakteru działań, metod i środków oddziaływania unijnych polityk oraz określenie ich znaczenia dla osiągnięcia celów społeczno-gospodarczych. W tym celu wyodrębniłam, w ramach każdej z badanych polityk unijnych, metody i instrumenty, których implementacja ma przyczynić się do osiągnięcia określonych celów społeczno-gospodarczych.

Szerszym kontekstem moich badań dotyczących instrumentów polityk unijnych był proces akcesyjny państw Europy Środkowej i Wschodniej do struktur Unii Europejskiej. W monografii *Fundusze strukturalne oraz Fundusz Spójności w państwach Europy środkowej i Wschodniej*, Wydawnictwo Fachowe CeDeWu, Warszawa 2010, ss. 158, podjęłam się próby scharakteryzowania instrumentów polityki spójności w kontekście ich wpływu na przebudowę struktury gospodarczej i społecznej w najbardziej ubogich regionach państw członkowskich, zmierzającą do zwiększenia spójności społeczno-ekonomicznej Unii Europejskiej, a zatem optymalizacji wykorzystania zasobów, podniesienia konkurencyjności i modernizacji gospodarczej

w celu zwiększenia skuteczności procesów integracyjnych. W oparciu o analizę danych zastanych oraz dokumentów prawnych i organizacyjnych, przedstawiłam system wdrażania funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności w nowych krajach członkowskich Unii Europejskiej, których akcesja nastąpiła w latach 2004 oraz 2007. Spośród 12 państw akcesyjnych aż 10 pochodzi z Europy Środkowej i Wschodniej, dlatego też tak istotne jest ukazanie specyfiki rozwiązań dotyczących implementacji instrumentów polityki regionalnej UE w tych krajach. W oparciu o kryterium instytucjonalne, w monografii dokonałam scharakteryzowania instrumentów prawnych, statystycznych, finansowanych oraz programowania polityki regionalnej Unii Europejskiej w państwach Europy Środkowej i Wschodniej, będących członkami akcesji do Unii Europejskiej w 2004 i 2007 roku. Analiza implementacji rozwiązań w ramach polityki regionalnej objęła dwie perspektywy finansowane UE; okres 2000-2006 (dla członków tzw. „wielkiej akcesji”) oraz okres 2007-2013.

Nieodłącznym elementem polityki regionalnej Unii Europejskiej jest jej mechanizm oddziaływania na rozwój społeczny i gospodarczy zarówno regionów, jak i państw członkowskich. Interwencje posiadają charakter regionalny, często jednak dotyczą całego obszaru Unii Europejskiej. W publikacji *Wspieranie rozwoju kapitału ludzkiego w państwach Europy Środkowej i Wschodniej środkami polityki regionalnej Unii Europejskiej*, „Przegląd Historyczno-politologiczny”, 2/2008, s. 83-107, podjęłam problematykę dotyczącą implementacji instrumentów finansowych polityki regionalnej w ramach różnego rodzaju programów regionalnych i horyzontalnych państw Europy Środkowej i Wschodniej, których zadaniem było wzmocnienie kapitału ludzkiego w kluczowych dla rozwoju społeczno-gospodarczego sektorach. Analiza danych zastanych oraz dokumentów strategicznych dla wspierania rozwoju kapitału ludzkiego, wykazała silne skorelowanie instrumentów polityki regionalnej z instrumentami polityki społecznej. Dlatego też w 2010 roku postanowiłam podjąć się analizy dotyczącej implementacji innowacyjnych instrumentów w obszarze aktywnej polityki rynku pracy, będącej jedną z kluczowych dziedzin oddziaływania unijnej polityki społecznej. Wstępne analizy skłoniły mnie do przeprowadzenia badań, mających na celu zdiagnozowanie rosnącego znaczenia gospodarki społecznej w realizacji celów społeczno-gospodarczych Unii Europejskiej. Zaprezentowane wyniki badań stanowią jednocześnie uzupełnienie

prowadzonych przeze mnie analiz dotyczących rozwoju przedsiębiorczości społecznej w Unii Europejskiej³.

Gospodarka społeczna nabiera coraz większego znaczenia w gospodarce europejskiej, gdyż wydaje się być efektywnym narzędziem, którego zadaniem, poza maksymalizacją zysku, może być realizacja zadań przypisywanych polityce społecznej, takich jak aktywizacja zawodowa czy inkluzja społeczna. Podjęte przeze mnie w tym obszarze badania miały na celu zweryfikowanie hipotezy dotyczącej rosnącego znaczenia, jakie zaczęły przypisywać gospodarce społecznej instytucje Unii Europejskiej w kontekście rozwiązywania problemów społecznych pojawiających się w Europie po kryzysie gospodarczym z 2008 roku. W publikacji *Znaczenie przedsiębiorczości społecznej dla realizacji społeczno-gospodarczych celów Unii Europejskiej*, [w:] *Spółdzielnie socjalne. Teoria i praktyka*, Zielińska K. (red.), KUL, Lublin 2015, s. 160-178, zaprezentowałam wyniki badań dotyczących scharakteryzowania wzrostu znaczenia sektora przedsiębiorstw społecznych w Unii Europejskiej, w kontekście możliwości realizacji celów społecznych i gospodarczych zawartych w Strategii „Europa 2020”. Posłużyłam się w tym celu analizą dyskursu, dokumentów oraz analizą krytyczną źródeł. W badaniach wykazałam, iż uznawanie i realizacja polityki wobec podmiotów gospodarki społecznej na szczeblu europejskim staje się jednym z istotnych elementów realizacji społeczno-gospodarczych priorytetów Unii Europejskiej. Podmioty gospodarki społecznej, w tym przedsiębiorstwa społeczne, udowodniły swoje możliwości wnoszenia efektywnego wkładu w rozwiązywanie nowych problemów społecznych, a jednocześnie umocniły swoją pozycję w tradycyjnych sektorach gospodarki, w szczególności opierając się negatywnym skutkom kryzysu gospodarczego ostatnich lat. Problematykę wdrażania instrumentów mających na celu zmniejszenie skutków kryzysu zaprezentowałam w publikacji *Unijne wsparcie rozwoju gospodarki społecznej jako instrument rozwiązywania problemów społecznych w Europie*, [w:] *Rola aktywnej polityki społecznej w rozwiązywaniu problemów społecznych. T. 2, Aktywna polityka rynku pracy i pracy socjalnej*, Głębicka K. (red.), Wydawnictwo UTH, Radom 2014, s. 43-60. W ramach dokonanej analizy określiłam wkład, jaki wnosi wspieranie podmiotów gospodarki społecznej w ramach instrumentów polityk unijnych w realizację celów

³ Obie prezentowane w tej części badań publikacje stanowią efekt prac badawczych prowadzonych w ramach projektu finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji nr DEC-2011/01/B/HS5/00890.

społeczno-gospodarczych Unii Europejskiej, zwłaszcza w obszarze inkluzji społecznej i zawodowej. Diagnoza znaczenia i roli podmiotów gospodarki społecznej wykazała, iż w celu osiągnięcia spójności społeczno-gospodarczej zakres instytucjonalny, prawny oraz finansowy polityki społecznej Unii Europejskiej musi być ściśle związany z zakresem polityki gospodarczej prowadzonej przez UE, a w zmiennym otoczeniu finansowym i gospodarczym wymaga stosowania nowych, często innowacyjnych rozwiązań w zakresie instytucjonalnym.

Występująca obecnie niestabilność warunków finansowych, gospodarczych i politycznych wpływa na konieczność stałej modernizacji polityk unijnych zwiększającej ich skuteczność w realizacji celów społeczno-gospodarczych, jak również efektywność w kształtowaniu realizacji między podmiotami procesu integracji europejskiej i ich otoczeniem. W kontekście nagłych i niespodziewanych zmian w sytuacji społeczno-gospodarczej i finansowej państw europejskich wywołanych skutkami kryzysu finansowego z 2008 roku, na uwagę zasługują zmiany w instytucjonalnym wymiarze polityk oraz działań prowadzonych w celu pobudzenia wzrostu gospodarczego i zmniejszenia recesji. W tym obszarze analitycznym istotne znaczenie miała diagnoza zaburzeń w systemie finansów publicznych oraz ich wpływ na zastosowanie różnego typu instytucji polityk unijnych w celu niwelowania negatywnych skutków kryzysu. Publikacja *Bankructwo państw europejskich*, [w:] *Organizacje międzynarodowe w działaniu*, Florczak A., Lisowska A., OTO, Wrocław 2014, s. 335-356⁴ stanowi efekt badań nad podbudzeniem wzrostu społeczno-gospodarczego w państwach Unii Europejskiej borykających się z problemem nadmiernego zadłużenia finansów publicznych, szczególnie zaś w państwach strefy euro. Głównym celem moich analiz działań podejmowanych przez Unię Europejską wraz z innymi organizacjami międzynarodowymi w obszarze finansowym oraz gospodarczym na rzecz państw europejskich, których rządy borykają się z problemem nadmiernego zadłużenia publicznego, ogłosiły bankructwo lub były na jego skraju.

Rozwinięciem przeprowadzanych w tym obszarze badań były wnioski i wyniki analizy danych zastanych zaprezentowane w publikacji *Niewypłacalność państw strefy*

⁴ Publikacja jest rezultatem podjętych przeze mnie prac badawczych w ramach projektu naukowego pt. *Obszary aktywności współczesnych organizacji międzynarodowych*, realizowanego w 2013 roku we współpracy Instytutu Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego z Instytutem Zachodnim z siedzibą w Poznaniu, Ośrodkiem Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego, Stowarzyszeniem Semper Avanti z siedzibą we Wrocławiu oraz Fundacją Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu La Strada z siedzibą w Warszawie

euro, która ukazała się w pozycji naukowej *Procesy integracyjne i dezintegracyjne w Europie. Podręcznik akademicki*, Pacześniak A., Klimowicz M. (red.), OTO, Wrocław 2014, s. 259-280. W publikacji omówiłam modernizację instytucjonalnego wymiaru działań Unii Europejskiej w kontekście rozwiązywania problemu nadmiernego zadłużenia w państwach członkowskich unii walutowej. W świetle wyników badań zaobserwować można unikatowy paradoks integracji europejskiej kontrastujący z założeniami teorii integracji gospodarczej, która zakłada, iż niestabilność społeczno-gospodarcza i polityczna stanowi istotną barierę w rozwoju procesów integracyjnych. Stabilizacja systemu finansowego oraz jego zabezpieczenie przed ewentualnymi wstrząsami w przyszłości stały się zaś początkiem wzmożonych prac nad modernizacją istniejącego instytucjonalnego wymiaru polityk unijnych oraz nowymi mechanizmami integracyjnymi. W Unii Europejskiej pogłębienie integracji wzięto zatem pod uwagę jako jeden ze sposobów rozwiązania problemów finansów publicznych w państwach członkowskich Unii Europejskiej, uznając je za istotną determinantę recesji gospodarczej. Rozwinięciem analiz dotyczących zagadnień dotyczących innowacyjnych metod przeciwdziałania skutkom kryzysu gospodarczego w wymiarze polityk unijnych są prace badawcze prowadzone przeze mnie obecnie w ramach zespołowego projektu naukowego.

Zaprezentowane w ramach jednotematycznego cyklu publikacji wyniki mojej pracy badawczej mają walor poznawczy, jak i praktyczny. Stanowią one materiał, który jest wykorzystywany do celów naukowych i dydaktycznych. Efekty prowadzonych przez mnie prace badawczych polegają na:

- konceptualizacji i operacjonalizacji konwergencji jako celu społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej,
- usystematyzowaniu wiedzy na temat działań podejmowanych w ramach polityk unijnych dotyczących osiągnięcia celów społeczno-gospodarczych Unii Europejskiej,
- przeprowadzeniu analiz teoretycznych i empirycznych dotyczących normatywnego charakteru polityk unijnych,
- przeprowadzeniu wielopoziomowej i wielod dziedzinowej analizy instytucjonalnego wymiaru polityk unijnych w kontekście osiągnięcia celów społeczno-gospodarczych.

d) Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych (artystycznych)

Zaprezentowany w charakterze osiągnięcia naukowego jednotematyczny cykl publikacji nie jest moim jedynym osiągnięciem naukowym. Równoległe prowadziłam i prowadzę badania naukowe w trzech obszarach badawczych.

Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego. W tym obszarze badawczym zajmowałam się teoretycznymi i praktycznymi aspektami rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego w wymiarze instytucjonalnym-funkcjonalnym i organizacyjnym. Do swoich osiągnięć zaliczam współredakcję dwóch monografii naukowych (*Człowiek we współczesnej gospodarce globalnej*, Grabowiec P., Klimowicz M. (red.), Wydawnictwo Wyższej Szkoły Zarządzania i Finansów we Wrocławiu, Wrocław 2011, ss. 287 oraz *Kapitał społeczny - interpretacje, impresje, operacjonalizacja*, Klimowicz M., Bokajło W. (red.), Wydawnictwo Fachowe CeDeWu, Warszawa 2010, ss. 270) oraz prezentację wyników badań w kilku innych publikacjach naukowych (Klimowicz M., *Wpływ procesu starzenia się społeczeństwa na zachowania rynkowe producentów*, [w:] *Osoby starsze w społeczeństwie - społeczeństwo wobec osób starszych*, Makuch M., Moroń D. (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2011, s. 35-49, Klimowicz M., *Innowacje społeczne jako serendypny efekt wzrostu kapitału ludzkiego*, [w:] *Człowiek we współczesnej gospodarce globalnej*, Grabowiec P., Klimowicz M. (red.), Wydawnictwo Wyższej Szkoły Zarządzania i Finansów we Wrocławiu, Wrocław 2011, s. 27-37 oraz Klimowicz M., *Kapitał społeczny. Zagadnienia metodologiczne*, [w:] *Kapitał społeczny - interpretacje, impresje, operacjonalizacja*, Klimowicz M., Bokajło W. (red.), Wydawnictwo Fachowe CeDeWu, Warszawa 2010, s. 43-52 oraz Klimowicz M., *Kształtowanie kapitału intelektualnego w regionie - rola ośrodków naukowo-badawczych*, [w:] Bokajło W., Wiktorska-Świecka A. (red.), *Edukacja w Polsce wobec wyzwań konkurencyjności w Unii Europejskiej*, Oficyna Wydawnicza ATUT, Wrocław 2008, s. 153-162).

Podmioty gospodarki społecznej w Unii Europejskiej. W ramach tego kierunku chciałabym wyodrębnić dwa nurty prowadzonych przeze mnie badań. Pierwszy z nich dotyczy analiz teoretycznych aspektów ekonomii społecznej, które prowadzę od 2007 roku. Wyniki przeprowadzonych prac badawczych zaprezentowałam jak do tej pory w kilku publikacjach naukowych (Klimowicz M., *Lokalne systemy wymiany i handlu jako forma alternatywnego systemu barterowego w świetle teorii ekonomicznych*, „Przegląd

Historyczno-Politologiczny”, 2(6)/2010, s. 215-228, Klimowicz M., *Ekonomia społeczna w Polsce jako element zwiększania spójności gospodarczo-społecznej. Integracja społeczności lokalnej w sferze gospodarczej*, [w:] *Wyprowadzić na prostą. Innowacyjne metody aktywizacji społecznej i zawodowej na przykładzie wdrażania modelu lokalnej sieci wsparcia osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością*, Wiktorska-Święcka A. (red.), Oficyna Wydawnicza ATUT, Wrocław 2008, s. 115-129, Klimowicz M., *Ekonomia społeczna jako ekonomiczno-teoretyczne podejście do problemu sfery publicznej społeczeństwa obywatelskiego – jej geneza i rozwój w Polsce do I wojny światowej*, [w:] *Europa obywateli. Polskie społeczeństwo obywatelskie in actu*, Bokajło W., Wiktorska-Święcka A. (red.), Oficyna Naukowa ATUT, Wrocław 2007, s. 69-82).

W ramach drugiego nurtu badawczego, dokonałam analizy genezy i rozwój gospodarki społecznej w Europie oraz instytucjonalnych podstaw wsparcia podmiotów gospodarki społecznej w UE. Rozważania oraz wyniki przeprowadzanych prac badawczych w tym obszarze zostały zaprezentowane na konferencjach krajowych i międzynarodowych oraz ukazały się w kilku publikacjach (m.in.: Klimowicz M., *Przedsiębiorstwa społeczne jako instrument aktywnej polityki rynku pracy w Unii Europejskiej*, [w:] *Polityka społeczna wobec wyzwań i zmian zachodzących we współczesnym świecie*, Kubiak M. (red.) Uniwersytet Gdański-UTH, Gdańsk-Radom, 2014, s. 195-207, Klimowicz M., *Podmioty gospodarki społecznej w polityce Unii Europejskiej*, [w:] *Metodologia studiów europejskich*, Kaniewski S., Kowalewska D., Żurek M. (red.), Instytut Politologii i Europeistyki Uniwersytetu Szczecińskiego, Instytut Europeistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Szczecin - Warszawa, 2012, , s. 105-109.).

Trzecim podjętym przeze mnie obszarem badawczym są innowacyjne metody zarządzania rozwojem regionalnym w kontekście wspierania rozwoju przedsiębiorczości i wzmacniania kapitału ludzkiego. Prace badawcze prowadzone są w ramach projektu pt. *Innowacje w zarządzaniu rozwojem regionalnym w Polsce*. Projekt będzie realizowany w latach 2014-2016 i jest finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki (UMO-2013/09/B/HS5/04522).

Monika Klimowicz